

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Sointu, Erkki; Lappalainen, Kristiina; Hotulainen, Risto; Kuorelahti, Matti; Närhi, Vesa; Lambert, Matthew C.; Savolainen, Hannu

Title: Käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksien arviointiväline (KTVA)

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat & Koulutuksen arviointikeskus, Helsingin yliopisto, 2018.

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Sointu, E., Lappalainen, K., Hotulainen, R., Kuorelahti, M., Närhi, V., Lambert, M. C., & Savolainen, H. (2018). Käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksien arviointiväline (KTVA). *e-Erika : Erityispedagogista tutkimusta ja koulutuksen arviointia*, 2018(2), 19-22.
https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/e-erika_2_2018-s.pdf

Käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksien arviointiväline (KTVA)

Lasten ja nuorten käyttäytymisen ja tunne-elämän arviointiin sekä arviointipohjaiseen näyttöön perustuvaan tukemiseen tarvitaan tutkittuja ja Suomessa toimivaksi todettuja arviointivälineitä. Tässä artikkelissa esitellään lasten ja nuorten käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksien arviointiin tarkoitettua arviointiväline Käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksien arviointiväline (KTVA), joka eroaa perinteisestä ongelmakeskeisestä arvioinnista ilmaisemalla kaikki lasta ja nuorta koskevat väittämät myönteisesti. KTVA soveltuu niin peruskoulussa kuin toisella asteellakin käytettäväksi. Lokakuussa 2018 julkaistavan KTVA-kirja perustuu Suomessa vuosina 2007–2017 tehtyyn tutkimukseen. Lisäksi lapsi tai nuori itse ja huoltajat voivat arvioida lapsen tai nuoren vahvuuksia tämän välineen avulla.

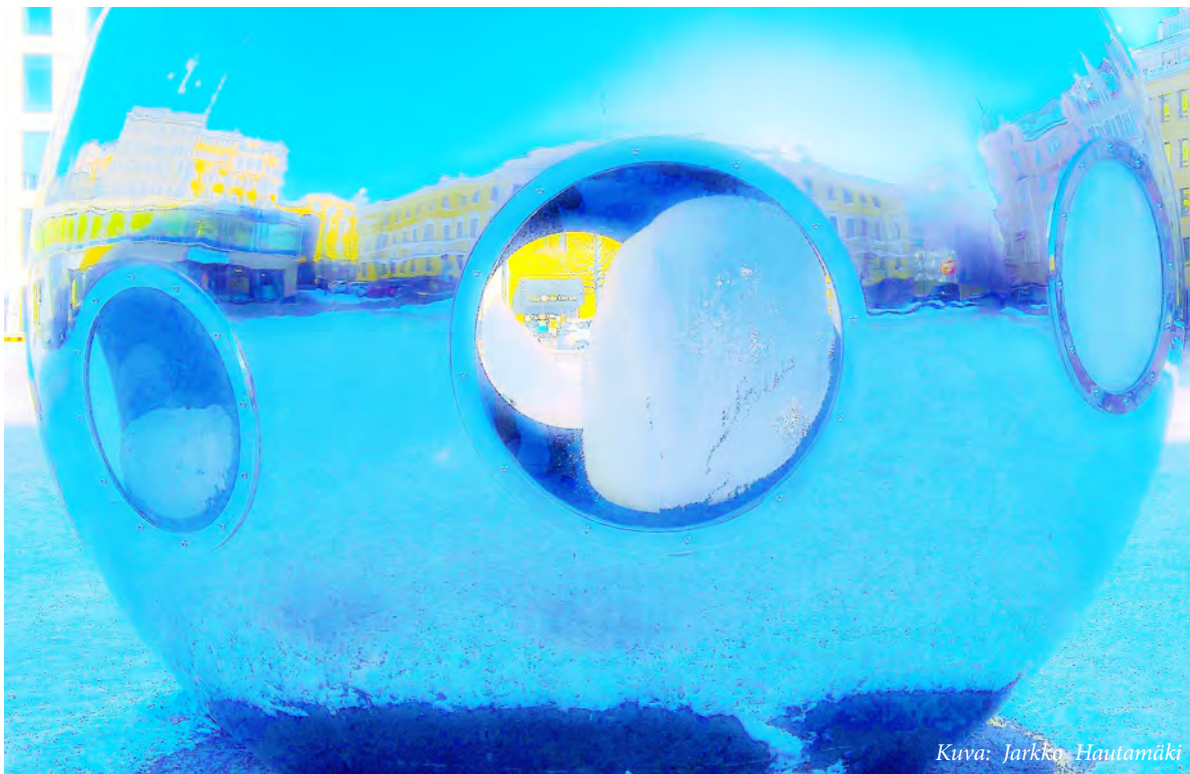
Kaikilla lapsilla ja nuorilla on vahvuuksia, jotka on tärkeää ottaa arvioinnin lähtökohdaksi lapsen tai nuoren tarvitessa tukea oppimiseen tai käyttäytymiseen. Käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksien arviointivälineellä (KTVA) (Sointu ym., 2018) kiinnitetään huomiota lapsen tai nuoren osaamiseen, vahvuuksiin ja kehityspotentiaaliin pelkän ongelmalähtöisyyden asemesta (Sointu, 2014). Arviointivälineen avulla saadut tiedot luovat perustan tukitoimien suunnittelulle ja toteuttamiselle.

KTVA on monitahoarviointiväline, jossa kaikki arvioijat – lapsi tai nuori itse, huoltaja ja kasvatusalan ammattilainen (esim. opettaja) – voivat arvioida lapsen tai nuoren vahvuuksia

ja saada monipuolista tietoa hänestä. Lähtökohta käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksien arvioinnissa on se, että niin kotona kuin koulussakin tuodaan esiin lasten ja nuorten käyttäytymiseen, tunteiden hallintaan ja sosiaalisiin suhteisiin liittyviä vahvuuksia, taitoja, itsetuntemusta ja itseluottamusta (Hotulainen, Lappalainen & Sointu, 2014). Vahvuuksien arvioinnilla luodaan perustaa lapsen tai nuoren sosioemotionaalisen kasvun tukemiselle (Kuo-relahti & Lappalainen, 2017). Systemaattinen ja monitahoinen vahvuuksien arviointi luo pohjan toimivalle yhteistyölle, koska se nostaa esiin lapsen ja hänen ympärillään olevia positiivisia näkökulmia.

Käyttäytymisen ja tunteiden monipuolisella ja monitahoisella vahvuuksien tunnistamisella voidaan kouluissa tukea oppilaiden hyvinvointia (Lambert, Sointu & Epstein, 2018; Lappalainen, Kuittinen & Meriläinen, 2008). Oleellista on myös huomioida, että käyttäytymisen ja tunne-elämän vahvuuksilla ja kehittymistarpeilla sekä oppimisella on selkeä yhteys toisiinsa, jolloin niitä tulisi tarkastella vastavuoroisesti toisiin vaikuttavina tekijöinä (Liew, 2012; Sointu, Savolainen, Lappalainen & Lambert, 2017). KTVA mahdollistaa tämän vastavuoroisen tarkastelun. Opetussuunnitelmiin kirjattujen tavoitteiden toteuttamisessa voidaan myös hyödyntää KTVA:ta. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa perusopetuksen yhdeksi tehtäväksi on asetettu oppilaiden ohjaaminen omien vahvuuksien löytämiseen ja tulevaisuuden rakentamiseen oppimisen keinoin (Opetushallitus, 2014, 18). Käyttäytymisen ja tunteiden vahvuusarviointia voidaan käyttää kehittymistarpeiden arviointiin, tuen suunnitteluun ja seurantaan, ohjaamiseen, oppimisen kannustamiseen sekä positiiviseen kanssakäymiseen kodin ja koulun välillä. KTVA on oiva työväline myös laadittaessa pedagogisia arvioita ja selvityksiä, oppimissuun-

nitelmia ja henkilökohtaisia opetuksen järjestämistä koskevia suunnitelmia (HOJKS). Vaikka tässä tekstissä korostetaan vahvuusnäkökulmaa, oleellista on huomioida myös se, että ongelmalähtöisille arviointivälineille on oma käyttötarkoituksensa. Vahvuuksien arviointia, kuten KTVA:ta, voidaan kuitenkin käyttää tilanteissa, joissa lapsella tai nuorella on selvästi tunnistettuja käyttäytymisen tai tunne-elämän ongelmia. Lapselle tai nuorelle voidaan näin tarjota haasteiden ohella positiivinen lähtökohta kehittymistarpeiden tarkasteluun, tukitoimien suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen. KTVA ei ole diagnostinen työkalu ongelmien esiin nostamisessa vaan käytännöllinen ja pedagoginen työkalu lasten ja nuorten vahvuuksien tunnistamiseen. KTVA perustuu yhdysvaltalaiseen alkupe-
räisteokseen Behavioral and Emotional Rating Scale 2 (BERS-2) (Epstein, 2004). Ennen kuin toiseen kulttuuriin tai kieleen kehitettyä arviointivälinettä voidaan käyttää laajemmin, tulee sen toimivuus tutkia ja todeta uudessa kotimaassa ja uudella kielellä. Suomalaista KTVA:n tutkimusta on tehty noin viimeisten kymmenen vuoden ajan. Tähän mennessä tehdyn tutkimuksen myötä KTVA on todettu suomalaisen kieleen ja kulttuuriin sekä koulu-

Kuva: Jarkko Hautamäki

jen käyttöön sopivaksi. Lisäksi KTVA:n taustalla on paljon kansainvälistä tutkimusta (ks. esim. Lambert ym., 2018). KTVA:ta voi myös käyttää tutkimusvälineenä.

KTVA soveltuu peruskouluikäisten lasten ja nuorten sekä toisen asteen nuorten vahvuuksien arviointiin. Sen 52 väittämää muodostavat viisi vahvuusalueita: (1) ihmissuhteet (IS), (2) perheen sisäiset suhteet (PS), (3) näkemys itsestä (NI), (4) toimiminen koulussa (TK) ja (5) tunne-elämä (TE). Lisäksi vahvuusalueista rakentuu vahvuusindeksi, joka kuvaa kokonaisvaltaisesti lapsen tai nuoren käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksia. Edellä mainittujen vahvuusalueiden ohella KTVA:ssa on yläkouluikäisille ja toiselle asteelle tarkoitettu suuntautuminen tulevaisuuteen (ST) -vahvuusalue. KTVA:n väittämistä oppilaan näkökulmasta ovat esimerkkeinä seuraavat: ”Jos loukkaan tai järkytän toisia, pyydän heiltä anteeksi.”

(IS-vahvuusalue), ”Tulen hyvin toimeen perheeni kanssa.” (PS-vahvuusalue), ”Tiedän, missä olen hyvä.” (NI-vahvuusalue), ”Olen tarkkaavainen luokassa.” ja ”Kerron ihmisille, jos pidän heistä.” (TE-vahvuusalue) sekä ”Tulevaisuuteni näyttää hyvältä.” (ST-vahvuusalue). Huoltajille ja kasvatuksen ammattilaisille väittämät ovat saman tyyppisiä, mutta ne on esitetty vastaamaan huoltajan tai ammattilaisen näkökulmaa, ja niihin vastataan eri muodossa (väite sopii lapseesi/oppilaaseen).

KTVA-kirjasta löytyy kopioitavat lomakkeet eri arvioijille (lapsi tai nuori itse, huoltaja, opettaja). Kirjassa kerrotaan tarkemmin käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksien arvioinnista, sen taustasta, KTVA:sta, sen lomakkeista ja käyttömahdollisuuksista laajoin esimerkein sekä esitellään taustalla olevaa tutkimusta. ■

Kirjoittajat

Erkko Sointu, *KT, tutkijatohtori (tenure track), Itä-Suomen yliopisto*

Kristiina Lappalainen, *KT, yliopistonlehtori, dosentti, Itä-Suomen yliopisto*

Risto Hotulainen, *KT, apulaisprofessori, dosentti, Helsingin yliopisto*

Matti Kuorelahti, *KT, yliopistonlehtori (emeritus), dosentti, Jyväskylän yliopisto*

Vesa Närhi, *PsT, neuropsykologian erikoispsykologi, tutkija, dosentti, Jyväskylän yliopisto*

Matthew C. Lambert, *PhD, apulaisprofessori, dosentti, Nebraskan yliopisto, USA*

Hannu Savolainen, *KT, professori, Jyväskylän yliopisto*

Lähteet:

Epstein, M. H. (2004). Behavioral and Emotional Rating Scale: *A strength-based approach to assessment* (2. painos). Austin, TX: PRO-Ed.

Hotulainen, R., Lappalainen, K. & Sointu, E. (2014). Lasten ja nuorten vahvuuksien tunnistaminen. Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara (toim.), *Positiivisen psykologian voima* (s. 264–280). Jyväskylä: PS-kustannus.

- Kuorelahti, M. & Lappalainen, K. (2017). Sosioemotionaalisten taitojen arviointi, tukeminen ja ohjaus. Teoksessa S. Puukari, K. Lappalainen & M. Kuorelahti (toim.), *Ohjaus ja erityisopetus oppijoiden tukena* (s. 85–110). Jyväskylä: PS-Kustannus
- Lambert, M. C., Sointu, E. T. & Epstein, M. H. (2018). A Comprehensive Review of International Research Using the Behavioral and Emotional Rating Scale. *International Journal of School and Educational Psychology*, DOI: 10.1080/21683603.2017.1422061.
- Lappalainen, K., Kuittinen, M. & Meriläinen, M. (2008). *Pedagoginen hyvinvointi*. Kasvatusalan tutkimuksia 41. Jyväskylä: Suomen Kasvatustieteellinen Seura.
- Liew, J. (2012). Effortful control, executive functions, and education: Bringing self-regulatory and social-emotional competencies to the table. *Child Development Perspectives*, 6, 105–111.
- Opetushallitus (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. Helsinki: Opetushallitus
- Sointu, E. T. (2014). *Multi-informant assessment of behavioral and emotional strengths*. Doctoral dissertation. University of Eastern Finland. Haettu 13.9.2018 osoitteesta https://www.researchgate.net/publication/262672455_Multi-Informant_Assessment_of_Behavioral_and_Emotional_Strengths.
- Sointu, E. T., Savolainen, H., Lappalainen, K., Kuorelahti, M., Hotulainen, R., Närhi, V., Lambert M. C. & Epstein, M. H. (2018). *Käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksien arviointiväline*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Sointu, E. T., Savolainen, H., Lappalainen, K. & Lambert, M. C. (2017). Longitudinal associations of student–teacher relationships and behavioral and emotional strengths on academic achievement. *Educational Psychology*, 37(4), 457–467.